

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Quibusdam præmissis conclusio affirmativa statuitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

19. *Unde Jacobi 2. Qui offendit in uno, factus est omnium reus.*

Obijcitur secundò: Bona opera per peccatum mortificata, redeunt per poenitentiam: Ergo similiter peccata per gratiam occulta & tecta, redeunt per peccatum subsequens. Antecedens constat ex dicendis dissequenti Consequens verò probatur, quia non videtur major ratio, cur per poenitentiam redeant merita per peccatum mortificata, & non redeant per subsequens peccatum mortale peccata prius remissa cum facilius mala reviviscant, quam bona. Unde Deus Ezechiel. 18. eodem modo dicit se non recordaturum amplius bonorum operum quæ quis in peccatum cadens, antea egerat; sicut B dicit se non recordaturum peccatorum de quibus egit poenitentiam.

20. Respondeo, concessio Antecedente, negando consequentiam & paritatem; quadruplex enim assignari potest ratio discriminis. Prima est quia Deus promior est ad beneficiendum & miserendum, quam ad puniendum; & ipse est author meritorum, & non peccatorum: unde non mirum, si merita per peccatum mortificata, manent in divina acceptione, & sublato peccato, quod impedit eorum effectum, reviviscant: peccata verò remissa non manent in indignatione divina; ut per sequens peccatum mortale redeant in se formaliter quoad culpam, vel poenam æternam. Quamvis ex parte hominis ad malum proni, facilius esset mala reviviscere, quam bona.

Secunda est, quia promissiones debent amplè & favorabiliter intelligi, è contra verò comminationes, utpote odiosæ, debent potius restringi, & intelligi quantum fieri potest, cum moderatione favorabili: Atqui promissio est quod Deus dicat se non amplius recordaturum omnium iniquitatum poenitentis; comminatio verò, quod dicat se non amplius recordaturum bonorum operum iusti in peccatum lapsi: Ergo debent rationabiliter diversimodè intelligi; illa quidem amplissimè, ista verò cum favorabili restrictione. Per quod patet ad locum Ezechielis.

Tertia est, quia peccata de facto Deus absolute delet, ut supra ostendimus. merita verò non nisi sub conditione; unde in Scriptura aliter loquitur de meritis & de peccatis, nusquam enim ait merita iusti post lapsum exinaniri, aboleri, projici in profundum maris, & similia quæ dicit de peccatis per poenitentiam remissis.

Quarta assignatur à D. Thoma in 4. dist. 21. quest. 1. art. 1. ad 6. ubi sic discurre: Remissio peccatorum est principaliter opus Dei, sed mortificatio meritorum precedentium est opus hominis: Homo autem sua actione non potest evacuare simpliciter opus Dei, quamvis possit impedire ne sibi prosit: Et ideo homo per peccatum sequens non potest remissionem precedentium peccatorum annullare: potest autem sua actione evacuare quod per ipsum factum est: Et ideo potest mortificationem precedentium meritorum, per merita sequentia penitus annullare, præcipue gratia adjunctus.

21. Obijcitur tertio: Si alicui per poenitentiam remittatur culpa mortalis, & poena æterna illi debita, relicto reatu poenæ temporalis luendæ in purgatorio, illæque postea antequam pro poena illa temporali satisfecerit, incidat in aliud peccatum mortale, & statim moriatur, non solum torquetur poenâ æternâ, debitâ tali peccato, sed

etiam debitâ priori remisso; quia poena temporalis in quam fuit commutata, per subsequens peccatum fit æterna; cum enim in inferno nulla sit redemptio, aut poenarum alleviatio, nulla in eo est poena temporalis: Ergo in aliquo casu peccatum per poenitentiam remissum, reddit per subsequens peccatum, saltem quantum ad poenam æternam, quæ in temporalem commutata fuerat in justificatione peccatoris.

22. Respondet Franciscus Amicus hîc dist. 7. sectione 1. in fine, in casu posito poenam illam temporalem reddi æternam per accidens, quia ille homo per peccatum sequens, cum morte conjunctum, constituit se incapax satisfactionis temporalis pro aliqua poena, & sic impossibile est illam poenam finire; non ex eo quod Deus imputet culpam jam remissam, sed ex illo statu in quem incidit ille homo per damnationem æternam. Hæc solutio probabilitate non caret; quia tamen hoc videtur valde durum, & contra justitiam, ut pro culpa jam remissa, sine novo reatu, subeat quis poenam æternam, cum solum debeat temporalem.

23. Melius respondetur cum S. Thoma in 4. dist. 22. quest. 1. art. 1. ad 5. ubi relatâ hac priori solutione, & rejectâ, subdit: Et ideo aliud cunct quid poena cuius aliquis est debitor post culpam remissam, in inferno puniatur temporaliter. Nec propter hoc sequitur quod in inferno sit redemptio, quia poena quæ solvitur, non redimitur: Nec est inconveniens, quod quantum ad aliquid accidentale poena inferni minuaturs usque ad diem iudicii, sicut etiam augetur: ex confortio scilicet damnatorum.

DISPUTATIO VI.

De Reviviscencia meritorum.

Ad quest. 89. D. Thoma.

Duo sunt præcipui effectus poenitentiae, nimirum remissio peccatorum, & reviviscencia meritorum. Primus convenit illi per se, alter verò solum per accidens; nam per se poenitentia solum removel peccatum, quo remoto statim merita reviviscunt & effectum suum qui per peccatum impediatur fortuntur. De primo effectui tribus disputationibus præcedentibus fuisse egimus, in hac verò de altero disseremus.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum merita seu bona opera, per peccatum mortificata, per poenitentiam reviviscant?

§. I.

Quibusdam præmissis conclusio affirmativa statuitur.

Manifestum est, per poenitentiam recuperari gratiam sanctificantem, cum justificatio peccatoris fiat per infusionem talis gratiæ. Constat etiam, per illam recuperari virtutes infusas, cum illæ sint proprietates gratiæ, eamque subin-

Bbb 3 de

de inseparabiliter comitentur. Unde Luca 15. A Pater filio prodigo redeunti & resipiscenti, jubet reddi stolam primam, & annulum, & calceamenta, id est gratias & virtutes ante infusas, & per peccatum deperditas, ut interpretatur Hieronymus Epist. 146. ad Damasum, Ambrosius lib. 7. in Lucam ad caput 15. alique Patres.

2. Solum potest esse dubium de aliquibus virtutibus, quæ videntur irrecuperabiles, sicut est virginitas, & innocentia; illa quidem, quia consistit in totali inexperientia rei venereæ; ista verò, quia consistit in immunitate ab omni peccato. Sed dicendum breviter, istas etiam virtutes per poenitentiam recuperari, quantum ad formale, id est quantum ad ipsum habitum, & inclinationem quam habent ad suos actus, licet non semper restituantur, quoad id quod in ipsis de materiali importatur, quia aliquando materia circa quam versantur, est irrecuperabilis; ut constat in virginitate, quæ habet pro materia inexperientiam veneris; implicat autem illam recuperari ab his qui voluptates venereas experti sunt, ut de se patet. Unde S. Thomas 2. 2. quæst. 152. artic. 3. ad 5. Virginitas reparari potest per poenitentiam, quantum ad id quod est formale in virtute, non autem quoad id quod est materiale in ipsa; non enim si quis magnificus absumpserit divitias, per poenitentiam peccati restituuntur divitiæ; & similiter ille qui virginitatem perdidit, per poenitentiam non recuperat virginitatem materiam, sed recuperat virginitatem propriam. Hæc sunt certa & indubitata apud omnes, sed difficultas est, an per poenitentiam merita, seu bona opera mortificata, reviviscant, seu recuperent vim quam habebant per ducendum hominem ad vitam æternam. Quod ut magis explicetur.

3. Sciendum est, opera quæ homo per extrinsecam Dei ordinationem ad finem supernaturalem elevatus potest elicere, esse in quadruplici differentia; alia enim sunt viva, alia mortua, alia mortifera, & alia mortificata. Viva sunt, quæ homo ex principio vitali, gratia scilicet & charitate, operatur. Mortua, quæ ex genere suo & proprio objecto bona sunt, sed ab homine existente extra statum gratiæ elicitæ, vitæ principio omnino carent. Mortifera, quæ mortem causant in anima, privando eam gratiâ, quæ quantum ad vitam supernaturalem se habet ad animam, sicut anima ad corpus, quantum ad naturalem, ut egregie expendit Augustinus Sermone quinto de verbis Domini, his verbis: Sicut anima est vita corporis, sic anima vita est Dei (unitus illi per gratiam & charitatem) Sicut expirat corpus, cum animum emittit; ita expirat anima, cum Deum amittit. Deus amissus, mors anime. Anima emissa, mors corporis. Demum opera mortificata ea dicuntur, quæ à gratia & charitate elicitæ, per subsequens peccatum dicuntur mortificari, ex eo quod impediuntur ne habeant vim & efficaciam perducendi hominem ad vitam æternam; metaphorâ ductâ à membris corporis animalis, quæ tunc dicuntur mortificata, quando sunt impedita à suis effectibus, sive ab exercitio suarum operationum.

Præsens ergo difficultas non procedit de operibus vivis, quia illa non egent reviviscentiâ, ut patet; neque de mortiferis, quia potius illa per poenitentiam destruuntur; neque de mortuis, quia hæc cum nunquam fuerint viva, non possunt intelligi reviviscere; nam reviviscere est i-

terum vivere, unde supponit vivere. Totum quæstio devolvitur ad bona opera & mortificata per peccatum, de quibus inquit, an per poenitentiam reviviscant, seu recuperent vim & efficaciam perducendi hominem ad vitam æternam, quæ fuerant privata per peccatum. Pro resolutione,

Dico breviter, merita seu bona opera, per peccatum mortificata, reviviscere per poenitentiam, ita D. Thomas hic art. 5. & Theologi cum illo, qui hanc conclusionem adeo certam existimant, ut oppositum errorem esse affirmant.

Probatur primò ex illo Joël. 2. reddam vobis annos quos comedit locustæ & bruchæ. Quæ verba interpretantur SS. Patres de reviviscencia meritorum; ac si diceret Scriptura, reddam vobis mercedem præteritarum actionum, quas locustæ & bruchæ vestrorum peccatorum, consumpserant præmio. Unde Glossa interlinearis ex Hieronymo sumpta, ibidem ait: Compe-
ra & latere quæ prius dominicum seminatum erat ditare perdidit, quia magnificavit Dominum in se-
ceret tecum misericordiam, & lignum crucis effert fructum suum, & Spiritus sancti dona dissipa-
vit, sicut videretur. Lamentatur, quia quæ post poenitentiam iuste voco filios Sion & iudicet, de-
taminet atque gaudet, quia trinitas vobis donata.

Doctorum iustitia (vel alimenta iustitia, sicut Septuaginta legunt) et non sicut hoc dicit, sed sicut vos non virtutibus singulis abundate. Tum deinde mox: Et annos quos perturbastis me regnantibus perdidistis in vobis, quando opera iusta locustæ, bruchæ, rubigo, erucasque (peccata) consumpserat, Deus vobis perire non passus est. Indique infert: Si post poenitentiam autem eadem merita Deus pollicetur, quid respondebit Nothæ, inquit poenitentiam, & reformati posse peccatores in pristinum statum. si dicens fecerint opera poenitentia.

Probatur secundo conclusio ex illo Paulus Hebræos 6. non enim injustus Deus ut obliviscatur opera vestra, & dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius. Teriturat Apostolus Hebræos lapsos per illa verba: Impossibile est eos qui semel sunt vivificati, gustaverunt etiam donum cælestis, & participassunt, rursus rehorari ad poenitentiam. Deinde verò, ut eos excitet ad resipiscentiâ, consolatur ipsos dicens, Deum non esse injustum, quia si a peccato per poenitentiam resurgat, Deus bona eorum opera præcedentia compensabit præmio vitæ æternæ. Ita hunc locum explicant SS. Patres, Chrysostomus homilic. Athanasius oratione de blaspheemia in Spiritum Sanctum, Epiphanius hæresi 79. Augustinus de fide & operibus cap. 14. D. Thomas lect. 1. in hunc locum, & Glossa ordinaria, ibidem dicitur: Sicut enim priora bona per sequentia mala mortua fuerunt, & irrita facta; ita ipsa eadem per poenitentiam, & alia bona sequentia reviviscunt.

Favet etiam Tridentinum sess. 6. cap. 14. ubi sic ait: Hæc igitur ratione justificati homines, per acceptam gratiam perpetuo conservaverunt, si amissam recuperaverint, proponenda sunt apostoli verba: Abundate in omni opere bono, sicut et, quod labor vestester non est inanis in Domino. Non enim est injustus Deus, ut obliviscatur opera vestra. Quibus verbis Tridentinum distinguit duobus modis genera: Unum eorum, qui in accepta gratia perpetuo perseverant; quos ad præmium laborum sperandum hortandos esse ait verba

verbis illis Apostoli 1. Corinth. 15. *Abundate in omni opere bono &c.* Alterum eorum, qui gratiam amissam recuperant, ad quos pertineat locus posterior Apostoli ad Hebræos 6. *Non est iniustus Deus &c.* Alioquin Concilium partem illam assertionis suæ sine confirmatione relinqueret, frustra quæ diceret, proponenda esse verba illa iis qui amissam gratiam recuperaverint, ut intelligant Deum non oblivisci bonorum operum quæ fecerunt ante lapsum.

In confirmationem ejusdem veritatis adducit Hugo Cardinalis verba illa Jeremias 2. *Recordatus sum tui, miserans adolescentiam tuam, & charitatem desponsationis tue.* Quid enim (inquit) est Deum miserantem recordari adolescentiæ & charitatis nostræ, quam pristina opera in charitate facta, & peccato interrupta, oblivioni non tradere. In eundem sensum explicant SS Patres Ambrosius, Hieronymus, Anselmus, Chrysostomus, Theodoretus, Theophilactus, & D. Thomas, illud Apostoli ad Galat. 3. *Tanta p'sis est sine causa, si tamen sine causa.* Quasi dicat Apostolus Galatis, post magna merita in peccatum & Judaismum prolapsus, in vestra situm est potestate efficere ut ea sitis passi frustra, id est sine fructu, si maneat in peccatis vestris, aut etiam cum fructu, si à peccatis resurgatis.

Probatur tertio conclusio ex Tridentino citato, quod post verba supra relata, paulo post addit: *Nihil iustificatis amplius deesse credendum est, quominus plenè, illis quidem operibus, quæ in Deo sunt facta, divina legi pro huius vite statu satisfecisse, & vitam æternam suo tempore, si tamen in gratia decesserint, consequendam promeruisse censeantur.* Ubi tres innuit conditiones requiri, ut opera nostra sint meritoria, & re ipsa consequantur suum præmium; nimirum ut sint opera hominis iustificati, ut sint facta in Deo, sive ex Dei gratia & auxilio, & ut qui ea fecit, in gratia decedat; & quod valde notandum est, ait, *Nihil amplius deesse credendum est.* Atqui merita mortificata habent duas priores conditiones, ut constet; & tertiam recuperant virtute poenitentiae, utpote in qua datur poenitenti gratia habitualis, cum qua potest decedere: Ergo merita mortificata, per poenitentiam reviviscunt.

Ratio etiam id suadet: Causa enim carens aliquo suo effectu, præcisè propter impedimentum, debet, secluso impedimento, illum habere, v. g. lapis in aëre suspensus, & fune impeditus, ne deorsum feratur, præciso fune, & sublato obice, redit ad centrum: Sed merita antiqua, per subsequens peccatum, tantum fuerunt impedita à suo effectu, qui est tribuere homini jus ad vitam æternam; Ergo cum virtute poenitentiae tollatur illud impedimentum, debent effectum illum homini tribuere, in quo eorum reviviscencia consistit. Hanc rationem insinuat S. Thomas in 4. qu. 2. ar. 2. ubi inquit, *quod sicut ventus auferens nubem, nobis solem restituit: ita poenitentia tanquam removens prohibens, gratiam gratum faciendum, & omnes virtutes nobis restituit.*

§. II.

Solvuntur Objectiones.

Obijciens primò: Quod omnino moritur seu destruitur, non potest per poenitentiam reviviscere seu reparari: Sed merita præcedentia per subsequens peccatum omnino extinguuntur & destruntur: Ergo non reviviscunt per poenitentiam.

Major patet, Minor probatur. Equè, imò magis potens est peccatum ad destructionem meritorum præcedentium, quam gratia ad destructionem peccatorum sive demeritorum antecedentium; habet enim peccatum infinitam malitiam, gratia verò è contra finitam bonitatem: Sed gratia ita destruit peccatum, ut nihil ipsius vel physicum vel morale remaneat: Ergo a fortiori peccatum ita præcedentia merita destruit, ut illa nec physicè, nec moraliter, nec in se, nec in divina acceptatione remaneant.

Confirmatur: Ideo per gratiam destruitur omnino peccatum sive demeritum, quia est forma ei contraria, & cum ipso impossibile: Sed peccatum superveniens est etiam forma contraria & impossibile cum valore meritorum: Ergo per illud talis valor omnino destruitur.

Confirmatur amplius: Idcirco gratia omnino destruit peccatum, quia tollit fundamentum reatus sive obligationis ad poenam æternam, videlicet rationem maculæ ex præterito peccato relicta: Atqui similiter per peccatum destruitur fundamentum valoris & condignitatis, quam habent merita ad gloriam, nimirum ipsa gratia sanctificans: Ergo per peccatum destruitur omnino valor & condignitas ad gloriam quam habebant merita præcedentia, seu bona opera ante ipsum peccatum elicit.

Ad objectionem respondeo, concessâ Majori, negando Minorem, & ad illius probationem dico quod et si gratia secundum se præcisè non sit fortiori ad destructionem demeritorum, quam peccatum ad destructionem meritorum bene tamen ut subest legi divinæ misericordiae volentis acceptare merita præterita ad præmium, licet mortificata, & nolentis punire delicta semel dimissa, licet delinquens iterum peccet. Quod si quæras fundamentum asserendi talem legem, dico esse in primis loca Scripturæ & Concilii Tridentini, nec non SS. Patrum, ex quibus præcedenti deduximus merita mortificata reviviscere. Secundò esse proclivitatem Dei majorem ad præmiandum quam à puniendum, ratione cuius semper punit citra & præmiat ultra condignum.

Ad primam confirmationem similiter nego Minorem, peccatum enim sequens merita, & illa mortificans, non est contrarium eorum valori, sed tantum impedimentum ipsius effectui, sive iuri ad præmium ei correspondens; unde cum causa carens aliquo suo effectu, propter impedimentum, secluso obice, illum habeat; sublato peccato per poenitentiam, & restituta gratia habituali, antiqua merita, per peccatum mortificata, recuperant jus ad præmium illis correspondens, ut in ultima probatione nostræ conclus. declaravimus.

Ad secundâ dico quod licet merita in fieri dependant à gratia tanquā à radice & fundamento sui valoris, non tamen in conservari, sed solum à divina voluntate ad gloriam acceptare volente quæ voluntas remanet, etiam post peccatum.

Obijciens secundò: Quando contractus aliquis non est absolutus, sed conditionatus, & deficit conditio, omnino destruitur: Sed contractus quo Deus pepigit remunerare merita nostra, est conditionatus, & conditio à qua dependet est si non adsit obex ex parte hominis. Ergo adveniente tali obice per peccatum, omnino extinguuntur contractus, & merita destruntur, subindeque per poenitentiam non reviviscunt; nam ut supra dicebamus, quod semel verè & totaliter destructum est,